

Uppdaterad version

2016-04-05

Alla ska med

STARTJOBBS MED LÄGRE LÖN, LÅG INKOMSTSKATT
OCH AVSKAFFADE ARBETSGIVARAVGIFTER

Sammanfattning

- Sverige har bland de allra högsta ingångslönerna i EU och vi har OECD:s lägsta lönespridning. Därutöver har vi en samlad beskattning på jobb med lägre lön som trots sänkningar fortfarande är allt för hög.
- Sverige har lägst andel enkla jobb i EU. Det är en förklaring både till att vi har det största sysselsättningsgapet mellan inrikes och utrikes födda och en lägre sysselsättningsgrad än snittet i OECD för personer med de lägsta kunskapsnivåerna. Vår ungdomsarbetslöshet är mellan två och tre gånger högre än motsvarande arbetslöshet i Norge, Danmark, Nederländerna och Tyskland.
- Det finns brett forskningsstöd för att de svenska ingångslönerna är problematiska för sysselsättningen. Bland de organisationer och expertmyndigheter som kritiserat dem finns IMF, Konjunkturinstitutet, Finanspolitiska rådet, EU-kommissionen och OECD.
- Liberalerna föreslår mot den bakgrunden, om arbetsmarknadens parter inte sluter avtal som möter integrationsutmaningen, att en särskild anställningsform - startjobb - med ett reglerat lönespann införs för nyanlända och unga.
- Den nya anställningsformen ska kunna omfatta personer upp till 23 års ålder samt nyanlända under de första fem åren efter det första beslutet om uppehållstillstånd.
- I ett startjobb ska månadslönen vara mellan 14 000 och 16 000 kronor. Inga arbetsgivaravgifter ska utgå och kollektivavtalade försäkringar ska inte behöva betalas. Detta innebär att arbetsgivarnas kostnad i startjobben kan halveras jämfört med en motsvarande anställning på den reguljära arbetsmarknaden.
- Det lönespann som föreslås i startjobben är högre än eller motsvarar minimilönen i länder vi ofta jämför oss med såsom Tyskland, Frankrike och Storbritannien.
- För den enskilda innebär lönenivån en månadslön netto på ca 11 500 kronor med dagens beskattning. Det är en högre inkomst efter skatt än vad 2,1 miljoner svenskar idag har. Vi är beredda att ytterligare, inom ramen för en samlad skattereform, sänka beskattningen på dessa inkomstnivåer.

Ny RUT-rapport: Startjobb kan ge stora inkomstökningar för nyanlända

Liberalerna vill se högre – inte lägre inkomster

Motståndet mot fler enkla jobb med lägre lön, såsom startjobben, bygger i hög grad på påståenden om att lönerna och inkomsterna för många skulle sjunka om denna typ av anställningsformer växer fram.

Debatten rör både frågan om den typ av anställningar som startjobben skulle innebära påverkar befintliga löner, men också hur inkomstfördelningen ser ut i de grupper som berörs direkt av förslagen.

Vi har därför bitt Riksdagens utredningstjänst (RUT) redovisa hur inkomsterna för de nyanlända som skulle kunna söka och anställas i ett startjobb ser ut idag. Senast tillgängliga inkomstuppgifter är från 2014.

Ett startjobb ger efter skatt som allra lägst en inkomst om ca 11 500 kronor per månad, och en person kan anställas i anställningsformen i upp till fem år efter att uppehållstillstånd beviljats.

År 2014 fanns det 484 000 personer boende i Sverige som beviljats uppehållstillstånd de då senaste fem åren. Av dessa var ca 357 000 minst 20 år vid årets ingång.

Uppskattningsvis hade 251 000 individer av dessa en nettoinkomst efter skatt som var lägre än motsvarande 11 400 kronor varje månad.

En startjobsanställning skulle alltså innebära en inkomsthöjning för 70 procent av alla nyanlända i Sverige.

Den svenska modellen levererar inte

Höga ingångslöner ger högt utanförskap

Den svenska modellen misslyckas i att skapa vägar in för människor till det första jobbet. En modell som i övrigt har flera förtjänster fallerar, genom ständigt upptrissade lägstalöner, att bredda arbetsmarknaden.

Sverige har i praktiken bland de högsta ingångslönerna i hela EU och vi har den lägsta lönespridningen i hela OECD, både mätt som de lägsta lönerna i relation till de höga lönerna och de lägsta lönerna i relation till medianlönen. Därutöver har vi en samlad beskattning på jobb med lägre lön som trots sänkningar fortfarande är allt för hög.

Detta får konsekvenser för hur bred arbetsmarknaden blir. När lönen måste vara hög blir jobben med lägre produktivitet färre. Ett mått på detta är att Sverige har lägst andel jobb som inte kräver någon särskild utbildning eller enbart grundläggande sådan av alla länder i EU. Andelen enkla jobb i Sverige är fem procent mot snittet nio i EU.

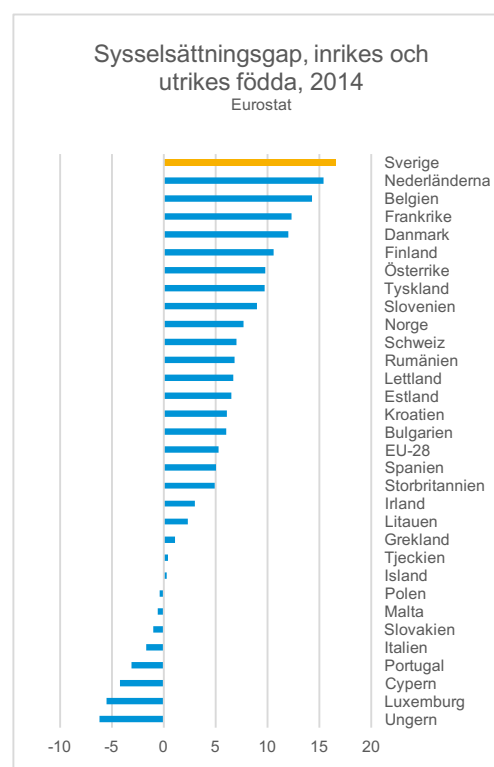
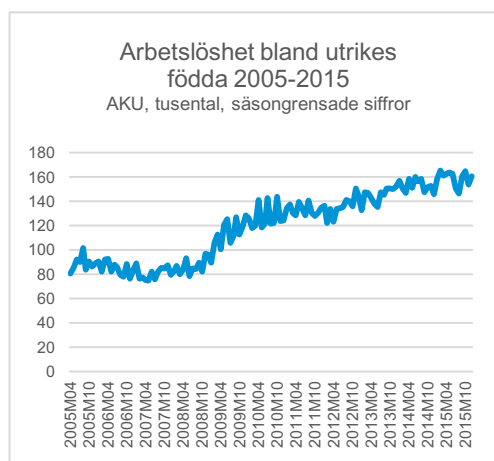
Detta är delförklaring både till att vi har EU:s största sysselsättningsgap mellan inrikes och utrikes födda och en lägre sysselsättningsgrad än snittet i OECD för personer med de lägsta kunskapsnivåerna.

Stark enighet om problembilden

Flera organisationer och expertmyndigheter menar mot denna bakgrund att de svenska ingångslönerna är ett problem för arbetslösheten eller integrationen. Bland dessa räknas IMF, Konjunkturinstitutet, Finanspolitiska rådet, EU-kommissionen och OECD. Finanspolitiska rådet menar explicit att nya typer av jobb med lägre löner måste till.

Forskningsläget om effekterna av höjda lägstalöner i Sverige är inte, som ibland påstås, blandat. Samtliga sex studier på svensk data visar att höjda lägstalöner har negativa effekter på den sammantagna sysselsättningen eller på sysselsättningen i redan utsatta grupper.

Internationellt, där många studier mäter effekten på höjningar av mycket låga lägstalöner, är bilden mer blandad. Sammantaget finns dock en tydlig övervikt av studier som visar på en negativ, om ibland liten, sysselsättningseffekt av höjda lägstalöner.

Utanförskapet bland unga och utrikes födda

Den svenska arbetsmarknadens struktur leder till problem för personer utan lång utbildning, erfarenhet eller kontakter. Den genomsnittliga tiden för flyktingar att komma i jobb är nu åtta år. Antalet arbetslösa utrikes födda har dubblerats jämfört med 2005.

Sammantaget är arbetslöshet fyra gånger vanligare bland utrikes än inrikes födda. Särskilt drabbar arbetslöshet utrikes födda med bara förgymnasial utbildning.

Det är särskilt allvarlig då mycket tyder på att de grupper som nu kommer till Sverige i stor utsträckning har en relativt låg utbildningsnivå.

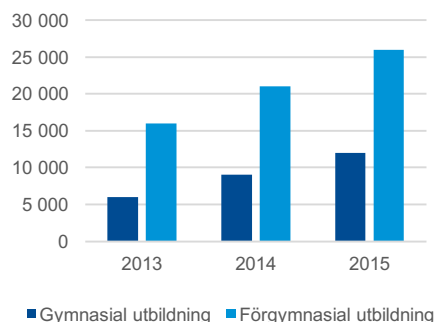
De tre största grupperna som just nu befinner sig i Migrationsverkets mottagningssystem är personer från Syrien, Irak och Afghanistan. Enligt SCB har 38 procent av de som sedan år 2000 invandrat till Sverige från Syrien enbart förgymnasial utbildning. För Irak är samma siffra 34 procent och Afghanistan 41 procent. En spegel av samma bild är att antalet personer i etableringsuppdrag med låg utbildningsnivå över tid växer.

För ungdomar, både inrikes- och utrikes födda, är situationen relativt allvarlig. Sverige har en högre ungdomsarbetslöshet än i flertalet länder vi ofta jämför oss med. Exempelvis är vår ungdomsarbetslöshet mellan två och tre gånger högre än motsvarande arbetslöshet i Norge, Danmark, Nederländerna och Tyskland. Den registrerade arbetslösheten bland unga upp till 24 år är mellan tre till fyra gånger högre än för äldre åldersgrupper. Var tionde person mellan 20 och 24 år varken arbetar eller studerar.

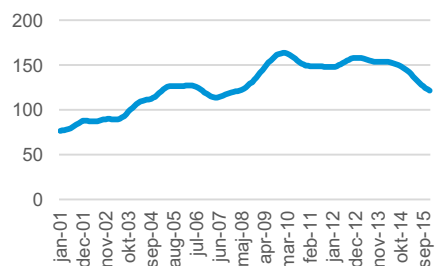
Dagens insatser är otillräckliga

Det finns flera insatser idag för att hjälpa unga och utrikes födda in på arbetsmarknaden. I debatten hänvisas ofta till instegsjobben som ger en betydande lönesubvention om 80 procent. Det är dock en stödform som är förknippad med mycket administration. Den kan bara ges de första tre åren efter att personen fått uppehållstillstånd, den kräver att personen är inskriven som arbetssökande via arbetsförmedlingen och att hen läser SFI samt att avtal sluts med det lokala facket. Det innebär också att kollektivavtalade försäkringar ska betalas. Mindre än 5 000 personer årligen omfattas av instegsjobb, och en anställning på heltid kan maximalt vara i 12 månader. Det är sammantaget en åtgärd som visat sig mindre framgångsrik.

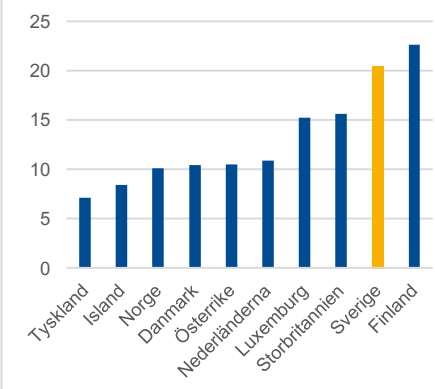
Antal personer i etableringsuppdraget med låg utbildningsnivå, dec 2013-2015
Arbetsförmedlingen

Ungdomsarbetslöshet 2001-2015,
AKU, tusental, säsongsrensade och utjämnade siffror

Ungdomsarbetslöshet i vissa länder, 2015
Eurostat

Yrkesintroduktionsanställning är på samma sätt en stödform som vänder sig till unga under 25 år. Arbetsgivaren får där stöd motsvarande arbetsgivaravgiften samt för handledning. Lönen motsvarar den kollektivavtalade nivån, men en del av arbetstiden kan avsättas till en ej betald utbildning. Arbetsgivaren kan bara få stöd i upp till tolv månader. Runt 1000 personer väntas ha ett YA-jobb i år.

Nyanlända omfattas de tre första året i landet, liksom långtidsarbetslösa, också av de så kallade nystartsjobben. Ersättningen här motsvarar mellan hela eller två gånger hela arbetsgivaravgiften beroende på hur länge personen varit frånvarande från arbetsmarknaden.

Dessa och motsvarande subventioner har varierande framgång. Medan volymen på nystartsjobben har växt, mycket tack vara dess relativa enkelhet, är antalet personer i YA-jobben och instegsjobben få.

Återkommande kommentarer från företagen är att anställningsformerna upplevs som komplicerade och att långsiktigheten är begränsad. Det handlar exempelvis om krav på hur handledningen ska vara utformad, hur utbildningsplaner ska läggas upp och att krav finns på att gå via Arbetsförmedlingen. Ytterligare kritik riktas mot att det i flera fall ställs krav på kollektivtal eller kollektivavtalade försäkringar vilket ökar kostnaderna och begränsar antalet företag som kan använda sig av anställningsformerna.

Avtalsrörelsen 2016 och integrationsutmaningen

Det förslag Liberalerna idag presenterar är avhängigt av utgången på avtalsrörelsen. Om parterna inte bryter med traditionen av att ständigt höja lägstälöner vill vi genomföra en ny anställningsform vid sidan av de kollektivavtalade lönenivåerna.

Mycket tyder på att LO-sidan inte är beredd att ta detta ansvar. LO-förbunden har istället slagit fast att ett av deras prioriterade mål, inte bara i denna avtalsrörelse utan ändå fram till 2028, är att höja ingångslöner allra mest.

Vi har bland annat därför bett Riksdagens utredningstjänst, RUT, kartlägga vissa av lönekraven i denna avtalsrörelse.¹ Kraven är i de flesta fall inte bara högre lön för alla, utan ännu högre ingångslöner för de utan erfarenhet. Fackförbunden inom 6F, som Elektrikerförbundet och SEKO, kräver i flera fall att lönerna ska stiga med mellan 4-5 procent. På samma nivå finns också krav från Kommunal. Byggnads krav på minst 800 kronor mer i månaden per anställd innebär i vissa fall löneökningar på över 6 procent på bara ett år.

LO har också i närtid tydligt avvisat tanken på att släppa fram särskilda avtal för exempelvis nyanlända för att underlätta integrationen.

¹ RUT Dnr 2016:67

En ny anställningsform: Startjobb

Om inte arbetsmarknadens parter kommer överens om avtal som tydligt breddar arbetsmarknaden kommer Liberalerna ta det ansvar parterna inte vill bära.

Vårt förslag är att lagstifta om en ny anställningsform där lönen är lägre, inkomstskatten låg och arbetsgivaravgifterna avskaffade. Vi väljer att kalla det för vad det är: ett startjobb.

Den nya anställningsformen ska vara enkel och rättighetsstyrd. Den ska inte kräva godkännande av Arbetsförmedlingen eller arbetsmarknadens parter. Av det följer att kollektivavtal inte behövs. Vi avser att i lag reglera att arbetstagarens och arbetsgivarens rätt att använda sig av anställningsformen genom kollektivavtal inte går förhandla bort.

Startjobbet ska vara en väg in på svenska arbetsmarknad. Den nya anställningsformen ska omfatta personer upp till 23 års ålder eller under de första fem åren efter det första beslutet om uppehållstillstånd.

I ett startjobb ska månadslönen vara mellan 14 000 och 16 000 kronor. Inga arbetsgivaravgifter ska utgå och kollektivavtalade försäkringar ska inte behöva betalas.

Detta innebär att arbetsgivarnas kostnad i startjobben kan halveras jämfört med en motsvarande anställning på den reguljära arbetsmarknaden. En vanlig ingångslön motsvarar idag istället en total kostnad inklusive arbetsgivaravgifter och kollektivavtalade försäkringar på uppemot 30 000 kronor.

Det lönespann som föreslås i startjobben är högre än eller motsvarar minimilönen i länder vi ofta jämför oss med. De är exempelvis högre än de lägsta tillåtna lönerna i Tyskland, Frankrike och Storbritannien.

För den enskilde innebär lönenivån en månadslön efter skatt på ca 11 500 kronor med dagens beskattning. Vi är inom ramen för en samlad skattereform beredda att ytterligare sänka beskattningen vid dessa inkomstnivåer. Inkomsten är pensionsgrundande då staten täcker upp inbetalningarna.

Sammanhållningen i samhället stärks när fler kommer i jobb. Enligt RUT motsvarar startjobbets nettolön en *högre* månadsinkomst än vad 2,1 miljoner svenskar bland de över 19 år idag har.² Lönen i startjobben är alltså betydligt högre än de inkomster som studenter, många pensionärer och andra har - lönen är relativt låg, men den går att leva på.

Startjobben ska innebära ett minimum om regleringar och administrativ börda. Däremot ska inte nya startjobbsanställningar få ingås på arbetsplatser som sagt upp personer på grund av arbetsbrist de senaste tolv månaderna. Det ska alltså inte vara möjligt att ersätta befintliga jobb med startjobb.

Minimilöner och startjobben

2015 och omräknat till svenska kronor

Startjobben	14 000 – 16 000
Belgien	14 051
Nederländerna	14 051
Tyskland	13 782
Irland	13 677
Frankrike	13 637
Storbritannien	12 091

Källa: Eurostat och Ekonomifakta

² RUT Dnr 2016:175

Appendix – Forskningen och de svenska lägstalönerna

Nedan presenteras översiktligt slutsatserna från större organisationer och expertmyndigheter vad gäller de svenska lägstalönernas effekt på bland annat sysselsättningen. Den de sex studier som finns på svensk data samt den internationella forskningsbilden redogörs också kortfattat för.

Rekommendationer och utlåtandet från organisationer och expertmyndigheter

”Arbetslösheten är betydligt högre bland dem utan gymnasieutbildning. En anpassning av lägstalönerna skulle sannolikt kunna höja sysselsättningen bland grupper med låg utbildning och liten relevant arbetslivserfarenhet. I en period med ett stort inflöde av personer i arbetskraften med inledningsvis låg faktisk eller förväntad produktivitet, kan de relativt höga lägstalönerna vara extra problematiska.”

Konjunkturinstitutet (2015), Lönebildningsrapporten 2015

Sweden has one of the lowest wage dispersions in the EU, with high entry wages and little wage progression. The compression of wages may prevent them from reflecting the productivity differentials between individual workers or sectors, thereby limiting the employment prospects of vulnerable groups with lower productivity.” **Europeiska kommissionen (2015) Country Report Sweden 2015**

Key Recommendation: Reduce the gap in employment protection between permanent and temporary contracts and increase flexibility in entry level wages. **OECD (2015), Economic Surveys Sweden 2015**

Nya typer av jobb med låg lön och låga kvalifikationskrav måste fram. Leder inte till lägre löner eller mindre trygghet för dem som redan har jobb. **Finanspolitiska rådet (2015), Flyktingkrisen och finanspolitiken,**

The Swedish labor market has become increasingly polarized. Although overall employment is high, unemployment falls heavily on the low skilled and the foreign-born. These gaps in part reflect high entry-level wages and strict employment protection for regular contracts. Rising migration inflows, with the majority being asylum seekers, will add to these challenges. [...] Sweden's labor market needs further adaptation to the evolving composition of its labor force. Social partners should explore ways to ensure that entry-level wages are not a hurdle for groups with high unemployment to gain work, for example by introducing special wage scales for those needing on-the-job training or by enhancing flexibility at the firm level.” **IMF (2015), Article IV Mission**

Svensk forskning om lägstalöner

“This paper examines the effects of collectively agreed increases in real minimum wages on employment transitions and hours among manual workers in the Swedish retail sector over the period 2001–05. The findings indicate that increases in real minimum wages are associated with more separations, whereas hours are less affected because separated workers put in relatively fewer hours before being separated. Among the young, however, both employment and hours are negatively affected” **Per Skedinger (2015), Effects of Increasing Minimum Wages on Employment and Hours: Evidence from Sweden’s Retail Sector’**

“We also see an increased selectivity amongst the young workers who remain within their jobs as well as indications of a reduced number of new hires in workplaces with a higher treatment intensity. Jointly, the estimates imply that employers reduce their use of labor inputs, and benefit from a relative skill upgrading, when wages are increased.” **Eliasson & Nordström Skans (2014), Negotiated wage increases and the labor market outcomes of low-wage workers**

”Sammantaget visar analyserna att höjda lägstalöner, i de flesta fall, leder till högre löner för de berörda, att arbetstiden inte påverkas i någon större omfattning och att mängden anställningar som avslutas är oförändrad eller minskar. Men analysen visar också att högre avtalslöner förändrar sammansättningen bland de sysselsatta eftersom de med bättre arbetsmarknadsutsikter tenderar att stanna kvar medan de med sämre utsikter i högre utsträckning lämnar arbetsplatserna.” **Forslund m. fl. (2014), Avtalslöner, löner och sysselsättning**

“This paper is the first to estimate the effects of minimum wages on the unemployment of refugee immigrants. The collectively agreed minimum wages raise both the incidence of unemployment and days in unemployment considerably for male refugees in Sweden; different estimation methods and models yield robust elasticities in the 1.8–2.0 range. The effects for young natives are about half as large.” **Lundborg & Skedinger (2014), Minimum Wages and the Integration of Refugee Immigrants**

“This paper considers the effects of union-bargained minimum wages on transitions into and out of employment in the hotels and catering industry over the period 1979–99. [...] According to the results, increasing minimum wages tend to be associated with nonnegligible employment effects (except for teenagers during 1993–98).” **Per Skedinger (2006), Minimum wages and employment in Swedish hotels and restaurants.**

”Sammanfattningsvis förefaller således minimilönehöjningarna för unga verkstadsarbetare ha bidragit till att verkstadsindustrins efterfrågan på ungdomar har minskat.” **Edin & Holmlund (1994), Arbetslösheten och arbetsmarknadens funktionssätt**

Internationella översiktsstudier

“We review the burgeoning literature on the employment effects of minimum wages - in the United States and other countries - that was spurred by the new minimum wage research beginning in the early 1990s. Our review indicates that there is a wide range of existing estimates and,

accordingly, a lack of consensus about the overall effects on low-wage employment of an increase in the minimum wage. However, the oft-stated assertion that recent research fails to support the traditional view that the minimum wage reduces the employment of low-wage workers is clearly incorrect. A sizable majority of the studies surveyed in this monograph give a relatively consistent (although not always statistically significant) indication of negative employment effects of minimum wages. In addition, among the papers we view as providing the most credible evidence, almost all point to negative employment effects, both for the United States as well as for many other countries. Two other important conclusions emerge from our review. First, we see very few - if any - studies that provide convincing evidence of positive employment effects of minimum wages, especially from those studies that focus on the broader groups (rather than a narrow industry) for which the competitive model predicts disemployment effects. Second, the studies that focus on the least-skilled groups provide relatively overwhelming evidence of stronger disemployment effects for these groups.” **Neumark & Wascher (2006), Minimum Wages and Employment: A Review of Evidence from the New Minimum Wage Research**